

ENTORN

Si la crisi del teatre és un fet evident per a tots, en la circumstància històrica en que s'ha trobat i es troba el nostre país, no es menys cert que va aparellat amb la crisi de totes les altres activitats de tipus artístic. De totes elles, el teatre és el que n'ha sortit, tal vegada, més perjudicat, atès que, per definició, no és un treball individual, com ho pot ser l'activitat literària o pictòrica i que constitueix un reflex de la societat que el crea i al qual va dirigit.

Aquesta crisi és, ens sembla, evident. Però també ens sembla que no és un fet que tingui valor en sí mateix. Com abans hem dit, es tracta d'una crisi més àmplia formada per aquestes declinacions particulars. Fins i tot podríem dir que el públic no va als nostres teatres perquè hi ha una manca d'autors, d'actors i d'obres, però això només és veritat en part. Seríem cecs si només atribuíssim aquesta manca d'interès a la no existència de producció teatral. És cert que les solucions externes al fet teatral no poden resoldre aquest problema. Potser el teatre no té raó de ser en un món que ha perdut la seva unitat. S'ha de produir una harmonia entre l'espectacle i el públic, per tal de crear l'acte col·lectiu que és el fet teatral en sí. Fins que no s'arriba a una situació moral i "social" de la societat, és difícil trobar-hi solucions acoplables.

Però no oblidem que el teatre és, per definició, un art sintètica i eclèctica. Reflex, com hem vist, de la societat en la qual es produeix, quan és autèntic. I per tant, en el seu eclecticisme, rauen les seves possibilitats d'oferiment, de no tenir una meta exterior fixa, de poder produir-se evolutiu i canviant a cada moment.

Per això, a part de la crisi de que hem parlat, molt matisable, ens sembla que el problema el tenim en el mateix terme "crisi". La crisi d'una activitat artística és la posta

en qüestió de la mateixa.

Qüestionament, quan el producte artístic no té una existència lògica dintre la idiosincràcia de la societat en la qual es produeix. Però aquest qüestionament pot realitzar-se quan la fase artística ha travessat un període evolutiu i ha assolit un nivell de maduresa i de realització. És cert que existeix una crisi de formes artístiques, en aquest cas de formes teatrals, però no es pot afirmar la "crisi" del teatre en sí, sobre tot quan aquest teatre no ha tingut, com altres formes culturals, un desenvolupament "normal". Mai no hem tingut (parlem de la post-guerra, situació històrica de la qual som fills i que ha determinat la nostra situació actual) una programació cultural normalitzada i que oferís una línia, ni tant sols una certa continuïtat. Mirant enrera, veiem com una gran majoria de les nostres manifestacions culturals han vingut marcades pel sentit intern de servir de testimoni i fer així de pont a un futur més estable i armònic.

Així es produeix el fenomen del "Teatre Independent", veritable croada teatral, al qual li són reservats tots els papers, totes les obligacions sense poder exercir cap dret, evidentíssima acció cultural de guerrilles que intenta superar, amb l'adquisició de noves formes i amb un autèntic esperit de professió, la veritable crisi de les formes teatrals del teatre comercial. La manca d'una plataforma de formació teatral condueix a un autodidactisme, sovint increïblement lloable, però també esgotador en sí mateix i diluït en tots els processos d'animació cultural.

El Teatre Independent i fenòmens paral·les (EADAG, per exemple) ha possibilitat, però, una plataforma d'elements, que, per distints camins, han aconseguit una formació teatral sòlida, un ofici, i que tendeixen evidentment a fer un teatre, d'una manera constant, que possibiliti la seva realització professional quant a ofici, i que surgeixi d'aquesta societat en la qual es troben actualment dispersos, actuant a nivell individual, sense cap possible continuïtat.

Aquest fenomen de professionalització, de normalització, d'unes activitats, s'ha anat produint en els ultims anys. Comença primer en oficis de caràcter més individual (cançó, escriptors, etc.) i existeix ara com a iniciativa de la gent de teatre i arribarà, suposem-ho, a fenomens més complexes, com el cinema.

L'evident i volgut desinterès per la cultura que ha comportat una manca de política en aquest sentit, fa que aquests esforços i intents siguin, encara, a nivell privat, i fruit d'una necessitat artística i sociològica dels individus que la porten a terme, però que, no per aixó, poden deixar d'assumir unes necessitats i un entorn històric existent.

EL PER QUÈ DEL NOSTRE AGRUPAMENT

Així doncs, assumint aquesta circumstància històrica, i prenent-la con una peça més de les nostres bases de producció i creació artística, hem cregut necessària la creació d'una companyia estable de teatre (amb tots els matisos que el nom estable comporta en termes teatrals), que pogués unir una part d'aquests esforços dispersos, dels quals hem parlat, i que aquesta companyia pogués ubicar-se en un local concret.

Quin podia ser el significat d'aquesta unió ? Tothom a través de la seva feina pot aportar alguna cosa al devenir col·lectiu, i l'home de teatre, reunit col·lectiva i dialècticament, té una feina d'incidència directa: ajudant al desenvolupament del teatre, ajuda a tota la col·lectivitat a poder-se reconèixer a través del teatre.

Tots els elements que formen la base del "Teatre Lliure", que per nosaltres vol dir obert, d'espai, de possibilitats, d'idees i d'elements integradors, procedeixen de distintes activitats teatrals en llocs distints, la majoria, ademés, amb una formació d'escola teatral.

La materialització de les necessitats concretes de cadascun ha estat el catalitzador sobre el qual bastim els nostres projectes. Un treball estructuralment distint de base, que ens donarà, ademés, una transformació del nostre quefer teatral radicalment distinta, a través de la possibilitat de tenir un local: d'accions extemporànies a una continuïtat; d'ambul·lant a estable i això ja és per nosaltres una conquesta.

FILOSOFIA D'ACTUACIO

El fet de trobar-nos en un ambient teòricament favorable, o més favorable, no vol dir, però, que ens enlluerni. Els plantejaments teòrics, sempre més fàcils i fins i tot sofistes, no poden allunyar-nos d'una idea de praxis immediata a l'hora d'establir una filosofia d'actuació. Hem de seguir la nostra evolució com a institució i com a grup humà. Nosaltres i el nostre públic, els dos elements integrants del que serà el Teatre Lliure.

Qualsevol projecció nostra ha de partir del principi més immediat: una exigència interna. Exigència interna que possibiliti la creació d'un grup humà homogeni, en constant evolució i formació, que pugui comunicar, des d'una òptica teatral i a partir dels seus elements (el cos i la paraula en un espai determinat), les seves inquietuds, les inquietuds, en definitiva, del públic que les ha d'escoltar. Per això pensem que, al marge de l'enriquiment de cada muntatge concret, hi ha d'haver una constant actitud receptiva y formativa teatral, en definitiva humana, de tots els elements del Teatre Lliure. Només una coherència artística i humana pot superar les contradiccions, sovint lògiques, en que es produeix el fet artístic.

Hem dit també, que d'una manera col·lectiva, assumíem la nostra circumstància històrica, és a dir, no podem aïllar-nos en la nostra creació. Som conscients que existeixen uns buits encara per omplir, que qualsevol activitat artística en el nostre país té, encara, unes funcions de tipus pedagògic amb un objectiu, centre i base de la nostra activitat: el públic.

Cap a aquest anirà centrat tot el nostre treball, que pretén, doncs, mitjançant la programació, establir una política teatral encaminada a oferir a un públic, el més ampli possible, uns productes teatrals que reuneixin una sèrie de condicions socio-estètiques. Aquestes treballs ens donaran la seguretat i la mesura per oferir-los a un públic. Per això creiem que és el moment de treballar en profunditat, per tal de guanyar en extensió. Potser així, el nucli dels nostres espectadors serà un nucli viu, reclutat en els àmbits més diversos.

Per això anirem a buscar els nostres espectadors dintre del possible, a tots els nivells, joves, obrers, oficinistes, escoles, oficis, oferint els nostres espectacles, que procurarem que tinguin el màxim nivell artístic, als preus més reduïts que poguem. No intentem fer teatre experimental ni teatre minoritari, reservat a una sèrie d'iniciats, sino teatre d'art per a tothom.

Es cert que, potser, vist de fora, pot semblar que creiem enfàticament en les possibilitats del teatre i del nostre teatre. Hi creiem, és clar, en la mesura en que ho volem portar a terme. No pensem que el teatre sigui una costum d'uns certs grups socials o un homenatge abstracte a la cultura. No volem oferir una contemplació passiva. Ens agrada el terme "festa", no el terme "passatems". I encara menys pensem en el teatre com una antologia d'obres importants del passat i que puguin resultar curioses actualment, sino és que tinguin un interès realment sincer i que ens arribin directament. No creiem que hagi passat, ho dèiem abans, l'època del teatre, ni que el cinema hagi suplantat el teatre en sí (potser sí el públic però no el fet teatral) perquè aquest fet comporta els dos elements essencials de l'acte escènic. I el teatre conserva allò que ha estat sempre en els homes que l'han creat: el lloc on una col·lectivitat, reunida d'una manera lliure es mostra a sí mateixa; el lloc on col·lectivament escoltem una paraula, per acceptar-la o rebutjar-la. El centre del teatre és doncs, l'espectador, cor silenciós i atent, al qual van dirigides totes les nostres intencions, amb una doble finalitat. Amb la que es desprèn del teatre en sí mateix, per definició i necessitat, i circumstancialment, per tal de crear un públic teatral que existeix, concretament a Barcelona, no en potència, sino com a fet real, com ens ho han demostrat directament, distintes experiències, sense hàbit ni continuïtat, soltes i deslligades, que han produït un públic, naturalment, solt i deslligat, sense hàbit ni continuïtat teatral.

FORMACIO D'UN EQUIP DE TREBALL

Un dels objectius més importants i bàsics de cara al nostre projecte és la formació d'un equip de treball. Fins ara, la manca de continuïtat és la que ha motivat que els esforços que es realitzen per a portar a terme una tasca teatral fossin eixorcs i neixessin i morissin en una sola empresa, de curta durada. La manca de medis econòmics i de circuits d'aprenentatge ha vingut a incrementar encara això.

Per altra banda, en els pocs intents de continuïtat que hem pogut veure i comprovar, s'ha assolit, generalment, un nivell de qualitat estètica i ideològica molt remarcable.

Per això, aquest equip de treball ha de reunir una sèrie de condicions i acollir-se a unes pautes determinades.

- a.- Estabilitat. El treball continuat: estable, de la companyia, possibilita la creació d'un llenguatge teatral comú i per tant una base més gran per a la creació dels espectacles i una rapidesa més gran en la seva elaboració.
- b.- Treball en equip. Diferenciant-lo del treball col·lectiu, al qual aniràn atribuïdes totes les responsabilitats ètiques dels espectacles i del teatre en sí, el treball es realitzarà segons les distintes especialitzacions professionals de cada individu.
- c.- Evolució. Aquesta paraula, com dèiem en la presentació, és la nostra fita en general. Concretament en l'activitat teatral i haurà una evolució en les tècniques i en els distints muntatges presentats i una formació, naturalment evolutiva, de la companyia.
- d.- Homogeneïtat. Dintre de la multiplicitat individual que se'ns presentava hem cregut necessari buscar una certa unificació de criteris, sobre tot ètics, més que estètics moltes vegades.

Així hem vist com tothom procedeix bàsicament de dos camps: escoles de teatre (l'Institut del teatre sobre tot) i a la vegada de distints grups independents o d'uns certs grups professionals, tal com es pot veure a través dels diferents

"curriculums" que acompanyen aquest apartat. Això ens dóna uns professionals amb unes caraterístiques semblants, ja sigui perquè els seus plantejaments responguin a una concepció determinada (i això és important, sobre tot pels actors) o perquè hagin arribat al teatre a través d'una òptica determinada.

Es cert que, en formar aquest equip, ens hem hagut de decidir, i per tant, hem hagut de deixar de banda un altre tipus de professionals, amb una línia menys clara, motivada, naturalment pel fet de portar més anys i per la situació laboral de la professió. Aquest tipus de professional, diem-ne "recuperable", creiem que podem tenir-lo en compte en el sentit "obert" que hem atribuït al grup, però en una fase en que aquest hagi pogut crear una metodologia de treball i s'hagi pogut refermar a sí mateix, per tal que la incorporació sigui un fet més fàcil y menys equivoc.

TEATRE LLIURE, Col·lectiu de treball

- Muntsa Alcañiz
- Xavier Clot
- Imma Colomer
- Francesc Cruzate
- Joan Ferrer
- Lluís Homar
- Carles Jorge
- Anna Lizaran
- Josep Minguell
- Lluís Pasqual
- Pere Planella
- Joan Ponce
- Fabià Puigserver
- Domènec Roixach
- Fermí Roixach
- Antoni Sevilla
- Carlota Soldevila

Simultaneïtat

El fet que la programació vagi moltes vegades encavallada obligarà als actors a un cert tipus de treballs al qual no hi estaràn acostumats habitualment. Així seràn coetanis assaïjos amb representacions i amb treballs de taula per un altre muntatge, per exemple.

Dedicació

De l'apartat anterior es desprèn què, per tal d'assolir els objectius proposats, els membres del Teatre Lliure han de tenir una dedicació exclussiva, amb una intensa jornada laboral, ja que, bàsicament, la seva feina constarà de tres apartats.

CLASES	Formació general
	Formació segons cada espectacle concret
ASSAIJOS	Proper muntatge
	Inici segon muntatge
REPRESENTACIONS	En el local del teatre
	Assaïjos segon muntatge

En aquests moments, a nivell d'especialitzacions teatrals, l'equip tal com està constituit, té una capacitat d'auto-gestió, sense haver de menester forçosament elements exteriors. De tota manera insistim en el concepte "obert", que representa pràcticament tota una sèrie de col·laboradors que poden arribar, a fusionar-se amb el conjunt de persones que componen el Teatre Lliure.

LOCAL DE TREBALL I REPRESENTACIO

Hem donat una gran importància a aquest punt, perquè creiem que és precisament un dels aspectes més definidors del nostre projecte i infravalorar-lo seria desproveir al projecte General de la seva vessant més material i real.

L'aprofitament d'un local existent i ja en funcions, des d'un punt de vista administratiu, ens ha semblat el camí més real per a una primera etapa de la nostra feina. Tanmateix el local havia de reunir unes condicions mínimes contemplat desde dos punts de vista. En primer lloc, la seva adequació al treball teatral que hi hem de desenvolupar: sala "oberta" i polivalent que permeti el plantejament dels espectacles sense els prejudicis d'una estructura rígida i inamovible.

En segon lloc, que tot aquest plantejament es pogués realitzar en unes condicions econòmiques òptimes i que les despeses de manteniment poguessin ser reduïdes al mínim.

Per arribar a la nostre concepció actual del local de treball, seguirem una mica la història del mateix i revisarem les seves condicions d'infraestructura i d'entorn.

La Cooperativa de consum "La Lleialtat" és una entitat fundada a la segona meitat del segle passat per una sèrie de persones amb ànim cooperativista i que es troba situada en el barri de Gràcia, concretament al carrer Monseny nº 47.

L'edifici on està situada la botiga, base de la cooperativa de consum, té, com era usual en el moment de la fundació, i com trobem profusament a Gràcia, un local social que disposa bàsicament de tres peces: Biblioteca, Bar i Teatre. Aquesta sala compleix en el seu moment la doble finalitat de servir per a les representacions teatrals dels "quadres escènics" o, fins i tot, de poder-hi realitzar conferències de tipus cultural i polític, reunions, i, finalment, com a sala de ball. En aquest règim ha vingut funcionant fins fa poc, on s'hi representaven peces de teatre, cafè-teatre i, s'hi feia ademés, ball (aquests darrers anys de migrada concurrència).

Es tracta, doncs, d'una sala teatral amb una capacitat per a prop de cinc-cents espectadors, amb plena vigència i actualització administrativa, que en un moment determinat, ens es oferta per incorporar-hi un grup de teatre, no com a grup

de l'entitat social, sino en règim de lloguer. Aquesta sala té actualment les següents característiques, segons es desprèn de l'esquema 1.

- .- Sala d'espectacles amb disposició típicament a la italiana, amb una platea plana, sense desnivell, de 20 x 13 m. empostissada i sense cadires. Les tres parets A.B.C. estan ocupades per una galeria que vola damunt del que és la platea. La quarta paret dóna a l'escenari per una boca escènica d'obra i mamposteria. Té ademés unes portes d'accés a l'escenari.
- .- El sostre de la sala, a una distància de la teulada, és un cel ras de peces d'uralita.
- .- En l'escenari, un telar anomenat mig telar i una escala d'accés als camerins (vuit),
- .- Al fons de la sala una porta d'accés a un ampli guardarrobes.

La sala que fa cantonada a l'exterior en els carrers Leopoldo Alas i Monseny, té unes sortides a través dels balcons i finestres a aquests carrers i unes altres a una galeria interior.

L'accés a la sala es pot realitzar a través d'una escala que parteix de Leopoldo Alas o entrant per a la mateixa cooperativa, a través del Bar, pel carrer Monseny.

Les característiques que hem assenyalat, abans, de companyia i de concepció teatral, es podien materialitzar en aquesta sala a través de una transformació no excessivament profunda ni costosa, però sí d'estructura funcional i ambiental, tenint en compte que es tracta d'una sala de lloguer, i de la qual tenim una plena disponibilitat, a nivell total d'explotació.

En aquest sentit, l'entitat propietària estava disposada a entendre la línia oferta per nosaltres i les modificacions a que això portaria, atès que la utilització funcional de la sala canviava absolutament i prenia un to distint del que, estrictament ubicada dintre de la Cooperativa La Lleialtat, havia tingut fins el moment.

Les condicions estructurals de la sala ens oferien un punt per a nosaltres, fonamental: el fet de poder crear uns ambits escènics distints segons cada muntatge, a través de variar l'espai reservat a la representació i l'espai propiament reservat al públic. Per aquest fet, el primer pas (a part de factors externs, con és la insonorització del local) era l'eliminació de l'embocadura fixa de l'escenari a la italiana, no així la tarima o escenari en sí, lloc que pot servir tant per escena com per a públic, i, aleshores, tots els elements pensats com a canviants i modificables, a partir de distintes combinacions (com es pot veure en l'esquema 4). També és important la construcció d'un engrallat o telar fixo en la part central del sostre, al llarg de tota la sala, com també es pot veure el la perspectiva ideal del projecte (esquema 3).

Així tenim, en el que és la sala-espectacle, un espai obert, lliure, amb disponibilitat i flexibilitat a l'hora de produir-se canvis.

Conservavem la galeria penjada, al final de la qual hi construïem la cabina tècnica per llums i so. Procediem, ademés, a una adequació ambiental del teatre, (pintura, il·luminació de la pròpia sala).

Apart d'això, aprofitant el pati del qual hem parlat, construïem un "foyer" o sortida, lloc d'esbarjo pels espectadors, no obligats així, a mantenir una localització sempre fixa en descansos, etc. A això s'acompanyava la restauració de camerins i serveis.

Els element modificables de la sala, dels quals hem parlat, i que es mostren en l'esquema 4 són uns module o tarimes d'un tamany no excessivament gran 200 x 100 x 20 i 200 x 100 x 40, que queden acoplats, a manera de grada (combinables entre sí, i sobre les quals es col·loquen els seients).

Tot el plantejament nou de la sala d'espectacles es pot veure en l'esquema 2.

ORGANITZACIO DEL TEATRE LLIURE

Atès que, tant per a una organització interna com per a efectes legals, havíem d'assumir una forma constitutiva existent, la que ens va semblar més adient al tipus de treball que en el teatre acostumem a portar, és el regim cooperatiu, per la seva estructura lliure, quant als membres que la integren -amb igualtat de drets i responsabilitats dintre d'un procés de producció- i per la seva forma de règim econòmic i administratiu. Al marge d'aquestes consideracions, diguem-ne d'ordre "ètic propi", això ens reportava uns avantatges de tipus jurídic i econòmic,

Els tràmits de constitució no han estat, però, fàcils, perquè, per una manca de tradició cooperativista dintre del món del teatre i per la novetat que això representava dintre de l'Administració, hem hagut d'adaptar unes formes molt determinades a una producció també molt específica, com és la teatral, tenint en compte que no es creava un regim cooperatiu eventual (per un muntatge, per exemple) sinó una entitat cooperativa que uniria els dos conceptes tradicionals de empresari de sala i empresari de companyia. En el nostre cas, els cooperativistes són tots els membres que fan possible el procés de producció teatral, directors, actors, escenògrafs i tècnics.

Un altre punt que a nosaltres ens ha semblat interessant del sistema cooperatiu, i que, de tota manera, en el nostre cas, les circumstàncies ens ho deuràn impedir és la capitalització d'ingressos, és a dir, descomptant dels ingressos, allò que serveixi per a un manteniment digne dels membres de la Cooperativa, la resta reverteix directament en la pròpia producció.

Es evident, però, que una Cooperativa de producció artística és deficitària, i més si és de tipus teatral, i per tant, gestionem i gestionarem les subvencions que puguin cobrir el dèficit de l'autofinanciació, en quant entenem que aquest regim cooperatiu és, en última instància, transitori, i entenent la nostra producció com un servei públic.